

**Вишневіський В.П. – канд. пед. наук, доцент,
професор Херсонського інституту МАУП
Вишневіська Л. В. – канд. пед. наук, доцент
Херсонського державного університету**

Деонтологічний вимір соціальної відповідальності за дотримання безпечних умов життєдіяльності

До основних законодавчих актів України, що мають безпосереднє відношення до безпеки, належить низка законів: «Основи законодавства України про охорону здоров'я», Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», які врегульовують права та обов'язки громадян щодо соціальної безпеки у процесах життєдіяльності.

На жаль, сьогодні у невиробничій сфері й недержавному секторі економіки стан соціальної безпеки викликає тривогу. Достатньо згадати дві резонансні пожежі в закладах освіти та виховання (м. Одеса), підпали лісів на Херсонщині та в Чорнобильській зоні, катастрофічну статистику ДТП на дорогах України, спричинених низькою культурою водіїв тощо. Вони свідчать про байдужість до проблем соціальної безпеки і небажання серйозно займатися їхнім вирішенням. Все це взяте разом, без сумніву, чинить вплив на соціальне та психічне життя кожної людини, створює підґрунтя для проявів у окремих членів суспільства нігілізму до деонтологічного аспекту проблем безпеки [1].

Підкреслимо, що **деонтологія** (deon - належне, logos - вчення) – **це розділ етики, що вивчає проблеми обов'язку, сферу обов'язкового, всі форми моральних вимог та співвідношення між ними (зобов'язання)** [2].

Із зобов'язань витікають безпосередні обов'язки, що формулюються в межах суспільних норм або внутрішніми установками особистості. Дамо визначення обов'язку.

Обов'язок – це те, що треба безвідмовно виконувати згідно з вимогами суспільства (прописаними нормами) та виходячи з власного переконання про необхідність своєї діяльності, адекватної до цих норм.

Тому, з позицій деонтологічного виміру, першочерговим завданням підвищення безпеки у невиробничій сфері є формування переконань кожного громадянина про те, що дотримання норм безпеки є його соціальним обов'язком та однією з ключових цінностей сучасної суспільної свідомості, до порядку денного якої винесені такі актуальні проблеми:

- що є обов'язок по відношенню людини до людини і людини до суспільства?
- як трактувати поняття «відповідальність»?
- яким чином мають узгоджуватись внутрішній та зовнішній імперативи соціальної відповідальності за дотримання безпечних умов життєдіяльності? [3]

Зазначимо, що внутрішній обов'язок, вироблений особистістю і є її внутрішнім законом, який діє залежно від ситуації. При цьому виявляються особисті, але соціально важливі якості, як людяність, свобода розумної волі, веління серця, поклик сумління тощо. Розумна і добра воля особистості тісно пов'язані з її совістю.

Тільки спираючись на деонтологічну основу єдності внутрішнього та зовнішнього імперативу обов'язків можливо досягти підвищення соціальної безпеки. Наші дослідження довели, що шляхи застосування різних заборон і табу в питаннях обов'язків малоефективні. Тому, на наш погляд, найбільш доцільно використовувати позитивне стимулювання безпечної поведінки. Застосування заохочень за безпечну роботу, як свідчить міжнародний досвід, є найбільш дійовим засобом підвищення соціальної безпеки, зокрема у виробничій сфері.

Таке стимулювання має бути індивідуальним. Для організації стимулювання повинні бути розроблені критерії оцінки рівня безпеки праці кожного робітника (бали, коефіцієнти тощо). Треба періодично підводити підсумки безпечної роботи. Показники, умови, форми та розміри стимулювання охорони праці мають конкретизуватись у

колективних договорах, положеннях про оплату праці, трудових договорах (контрактах) з урахуванням особливості організації праці на підприємстві, в установі, організації. Прагматична сторона такого стимулювання поступово ставатиме одним із мотивів безпечної поведінки кожного та переростатиме у культуру безпеки всіх.

Література:

1. *Колодій А.Ф.* На шляху до громадянського суспільства. Теоретичні засади й соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні: монографія / А.Ф. Колодій. – Львів: Червона Калина, 2012. – 272 с.
2. *Охріменко О.О.* Соціальна відповідальність. – Навч. посіб. / О.О.Охріменко, Т.В.Іванова. – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». – 2015. – 180 с.
3. Стратегія сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні на період до 2020 року. – Режим доступу: svb.ua/sites/default/files/201309_strat.